Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (devintoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. kovo 4 d.*

„Apeliacinis skundas – Konkurencija – Valstybės pagalba – Įmonė, eksploatuojanti susisiekimo autobusais tinklą Kampanijos regione (Italija) – Kompensacija už su viešųjų paslaugų teikimu susijusius įsipareigojimus, kurią Italijos valdžios institucijos sumokėjo po to, kai buvo priimtas *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba, Italija) sprendimas – Europos Komisijos sprendimas, kuriuo valstybės pagalbos priemonė pripažįstama nesuderinama su vidaus rinka“

Byloje C-586/18 P

dėl 2018 m. rugsėjo 19 d. pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Buonotourist Srl, įsteigta Castel San Giorgio (Italija), atstovaujama advokatų M. D’Alberti ir L. Visone,

apeliantė,

kitos apeliacinio proceso šalys:

Europos Komisija, atstovaujama G. Conte, P. J. Loewenthal ir L. Armati,

atsakovė pirmojoje instancijoje,

Associazione Nazionale Autotrasporto Viaggiatori (ANAV), įsteigta Romoje (Italija), atstovaujama advokato M. Malena,

įstojusi į bylą šalis pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (devintoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas S. Rodin, teisėjai D. Šváby ir K. Jürimäe (pranešėja),

generalinis advokatas E. Tanchev,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

* Proceso kalba: italų.

Sprendimą

1 Savo apeliaciniu skundu *Buonotourist Srl* Teisingumo Teismo prašo panaikinti 2018 m. liepos 11 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Buonotourist Srl / Komisija* (T-185/15, nepaskelbtas Rink., toliau – skundžiamas sprendimas, EU:T:2018:430), kuriuo šis teismas atmetė jos ieškinį dėl 2015 m. sausio 19 d. Komisijos sprendimo (ES) 2015/1075 dėl valstybės pagalbos SA.35843 (2014/C) (ex 2012/NN), kurią suteikė Italija – įmonei *Buonotourist Srl* skirta papildoma kompensacija už viešąją paslaugą (OL L 179, 2015, p. 128, toliau – ginčijamas sprendimas).

Teisinis pagrindas

2 1969 m. birželio 26 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1191/69 dėl valstybių narių veiksmų, susijusių įsipareigojimais, neatskiriamais nuo viešosios paslaugos geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transporto srityje sąvokos (OL L 156, 1969, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 19), 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Valstybės narės panaikina visus įsipareigojimus, įeinančius į viešosios paslaugos sąvoką, kaip apibrėžta šiame reglamente, kurie nustatomi geležinkelio, kelių ir vidaus vandenų transportui.

2. Vis dėlto šie įsipareigojimai gali būti palikti, kol jie būtini užtikrinti tinkamą transporto paslaugų teikimą.

<…>

4. Už finansinius nuostolius, kurie transporto įmonėms atsiranda paliekant 2 straipsnio dalyje nurodytus įsipareigojimus arba taikant straipsnio 3 dalyje paminėtus transporto tarifus ir sąlygas, turi būti kompensuojama šiame reglamente nustatyta bendra tvarka.“

3 Šio reglamento 2 straipsnio 1, 2 ir 5 dalyse nustatyta:

„1. „Su viešąja paslauga susiję įsipareigojimai“ reiškia tuos įsipareigojimus, kurių aptariama transporto įmonė, atsižvelgdama į savo komercinius interesus, neprisiimtų arba neprisiimtų tokiu mastu ar tokiomis pačiomis sąlygomis.

2. Su viešąja paslauga susiję įsipareigojimai pagal šio straipsnio 1 dalį apima įsipareigojimą organizuoti darbą, įsipareigojimą vežti ir įsipareigojimą dėl tarifų.

<…>

5. Šiame reglamente „įsipareigojimas dėl tarifų“ reiškia įsipareigojimą, nustatomą transporto įmonėms, kad jos, tam tikroms keleivių kategorijoms, tam tikros kategorijos kroviniams arba atitinkamuose maršrutuose, taikytų viešosios valdžios institucijos nustatytus ar patvirtintus tarifus, kurie neatitinka įmonės komercinių interesų, ir kurie atsiranda įvedus, arba atsisakius pakeisti, specialias tarifų sąlygas.

Aukščiau minėtos pastraipos nuostatos netaikomos įsipareigojimams, kylantiems iš kainų politikos bendrųjų priemonių, taikomų ekonomikai kaip visumai, arba priemonėms, kurių imamasi apskritai dėl transporto įkainių ir sąlygų, atsižvelgiant į transporto rinkos arba jos dalies organizavimą.“

4 Minėto reglamento 10–13 straipsniuose nustatyta bendra to paties reglamento 6 straipsnyje ir 9 straipsnio 1 dalyje nurodytų kompensacijų apskaičiavimo tvarka.

5 Reglamento Nr. 1191/69 17 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Kompensacijai, mokamai laikantis šio reglamento nuostatų, neturi būti taikoma procedūra dėl išankstinio informavimo, nustatyta [SESV 108] straipsnio 3 dalyje.“

6 Pagal 2007 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1370/2007 dėl keleivinio geležinkelių ir kelių transporto viešųjų paslaugų ir panaikinančio Tarybos reglamentus (EEB) Nr. 1191/69 ir (EEB) Nr. 1107/70 (OL L 315, 2007, p. 1) 12 straipsnį šis reglamentas įsigaliojo 2009 m. gruodžio 3 d.

7 Šio reglamento Nr. 1370/2007 3 straipsnio „Viešųjų paslaugų sutartys ir bendrosios taisyklės“ 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Jei kompetentinga institucija nusprendžia savo pasirinktam operatoriui už viešųjų paslaugų įsipareigojimų vykdymą suteikti bet kokio pobūdžio išimtines teises ir (arba) kompensaciją, ji tai daro pagal viešųjų paslaugų sutartį.

2. Nukrypstant nuo 1 dalies, viešųjų paslaugų įsipareigojimams, kuriais siekiama nustatyti didžiausius galimus tarifus, taikomus visiems keleiviams arba tam tikroms jų kategorijoms, taip pat gali būti taikomos bendrosios taisyklės. Laikydamasi 4 ir 6 straipsniuose bei priede nustatytų principų, kompetentinga institucija kompensuoja viešųjų paslaugų operatoriams grynąjį teigiamą ar neigiamą finansinį patirtų sąnaudų ir gautų pajamų rezultatą, vykdydama bendrosiomis taisyklėmis nustatytus tarifinius įsipareigojimus ir taip, kad būtų išvengta permokos. Tai daroma nepaisant kompetentingų institucijų teisės į viešųjų paslaugų sutartis integruoti viešųjų paslaugų įsipareigojimus, kuriais nustatomi didžiausi tarifai.

<…>“

8 Šio reglamento 4 straipsnis yra susijęs su viešųjų paslaugų sutarčių ir bendrųjų taisyklių privalomu turiniu.

9 Minėto reglamento 6 straipsnyje „Kompensacijos už viešąsias paslaugas“ nustatyta:

„1. Visos kompensacijos, susijusios su bendrosiomis taisyklėmis arba viešųjų paslaugų sutartimi, turi atitikti 4 straipsnio nuostatas, neatsižvelgiant į viešųjų paslaugų sutarties sudarymo būdą. Visos bet kokio pobūdžio kompensacijos, susijusios su tiesiogiai sudaryta sutartimi pagal 5 straipsnio 2, 4, 5 ir [ar] 6 dalis arba susijusios su bendrosiomis taisyklėmis, taip pat turi atitikti priedo nuostatas.

2. [Europos] Komisijai raštu paprašius, valstybės narės per tris mėnesius arba per kitą tame prašyme nurodytą ilgesnį terminą pateikia visą informaciją, kurią Komisija laiko reikalinga siekiant nustatyti, ar skirtos kompensacijos neprieštarauja šiam reglamentui.“

Ginčo aplinkybės ir ginčijamas sprendimas

10 Ginčo aplinkybes Bendrasis Teismas išdėstė skundžiamo sprendimo 1–39 punktuose. Šio proceso tikslais jos gali būti glaustai apibūdintos, kaip nurodyta toliau.

11 Apeliantė yra regiono ir savivaldybės koncesijų pagrindais viešąsias vietos transporto paslaugas teikianti akcinė bendrovė. Konkrečiai kalbant, ji kaip *Regione Campania* (Kampanijos regionas, Italija) (toliau – Regionas) koncesininkė teikė susisiekimo autobusais paslaugas. Daug metų apeliantės veiklą reglamentavo įvairūs vienas po kito priimti įstatymai ir kiti teisės aktai.

Nacionaliniuose teismuose pateikti apeliantės skundai

12 2007 m. sausio 5 d. skundu apeliantė *Tribunale amministrativo regionale di Salerno* (Salerno regiono administracinis teismas, Italija) prašė pripažinti jos teisę iš Regiono gauti 5 567 582,57 EUR sumą kaip kompensaciją už išlaidas, patirtas vykdant įsipareigojimus teikti viešąją paslaugą (toliau – ĮTVP), išplaukiančius iš Regiono, remiantis Reglamentu Nr. 1191/69, suteiktų koncesijų laikotarpiui nuo 1996 m. iki 2002 m. (toliau – atitinkamas laikotarpis).

13 2008 m. rugpjūčio 28 d. sprendimu *Tribunale amministrativo regionale di Salerno* (Salerno regiono administracinis teismas) atmetė šį skundą, nes manė, jog apeliantė neturi teisės gauti kompensacijos už finansinius nuostolius, atsiradusius nustačius ĮTVP, jeigu prieš tai ji nepaprašė šių įsipareigojimų panaikinti.

14 Apeliantė dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba, Italija). 2009 m. liepos 27 d. Sprendimu Nr. 4683/2009 (toliau – 2009 m. liepos 27 d. sprendimas) šis teismas patenkino apeliantės skundą ir nusprendė, kad ji turi teisę į jos prašomą kompensaciją pagal Reglamento Nr. 1191/69 6, 10 ir 11 straipsnius.

15 *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) manymu, tikslią apeliantei mokėtinos kompensacijos sumą turėjo nustatyti Regionas pagal patikimus apeliantės apskaitos duomenis, iš kurių būtų matyti apeliantės veiklos, vykdytos pagal ĮTVP, daliai priskirtinų sąnaudų ir atitinkamų pajamų skirtumas.

16 Kadangi Regionas nenustatė minėtos kompensacijos sumos, apeliantė šiame teisme pradėjo teisminę 2009 m. liepos 27 d. sprendimo vykdymo procedūrą. Per šią procedūrą buvo paskirti du ekspertai. Minėta procedūra buvo užbaigta 2012 m. lapkričio 7 d. *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) sprendimu Nr. 5650/2012 (toliau – 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimas), kuriame buvo nustatyta mokėtinos kompensacijos už įsipareigojimus dėl tarifų suma – 838 593,21 EUR, priskaičiuojant 272 979,13 EUR palūkanų. Šią sumą Regionas apeliantei sumokėjo 2012 m. gruodžio 21 d.

Administracinė procedūra

17 2012 m. gruodžio 5 d. Italijos valdžios institucijos pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį pranešė Komisijai apie valstybės pagalbą, kurią sudaro papildoma kompensacija, suteikta apeliantei vykdant 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimą, už keleivių vežimo autobusais paslaugų teikimą remiantis Regiono atitinkamam laikotarpiui suteiktomis koncesijomis (toliau – nagrinėjama priemonė).

18 Ši priemonė buvo laikoma priemone, apie kurią nebuvo pranešta, nes, remiantis Komisijos turima informacija, Regionas turėjo sumokėti apeliantei papildomą kompensaciją, mokėtiną nuo 2012 m. gruodžio 7 d., t. y. po to, kai Italijos valstybė pranešė apie nagrinėjamą priemonę, bet prieš Komisijai priimant sprendimą.

19 2014 m. vasario 20 d. raštu Komisija pranešė Italijos Respublikai apie savo sprendimą pradėti formalią tyrimo procedūrą pagal SESV 108 straipsnio 2 dalį.

Ginčijamas sprendimas

20 2015 m. sausio 19 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą, kuriame konstatavo, kad nagrinėjama priemonė yra su vidaus rinka nesuderinama valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, kuri apeliantei buvo suteikta pažeidžiant SESV 108 straipsnio 3 dalį, ir nurodė Italijos valdžios institucijoms šią pagalbą iš jos susigrąžinti.

21 Pirmiausia, ginčijamo sprendimo 54–69 konstatuojamosiose dalyse Komisija konstatavo, kad nagrinėjama priemonė priskirtina valstybei, ją įgyvendinant buvo panaudoti valstybės ištekliai, apeliantei buvo suteiktas ekonominis pranašumas, ji buvo atrankinio pobūdžio ir galėjo iškreipti konkurenciją taip, kad darytų poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai. Šiuo klausimu Komisija pažymėjo, kad ši priemonė neatitinka dviejų sąlygų, kurias Teisingumo Teismas nustatė 2003 m. liepos 24 d. Sprendime *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415) (toliau – *Altmark* sąlygos). Iš to Komisija nagrinėjamo sprendimo 70 konstatuojamojoje dalyje padarė išvadą, kad nagrinėjama priemonė yra valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį.

22 Antra, ginčijamo sprendimo 72–88 konstatuojamosiose dalyse Komisija išnagrinėjo klausimą, ar nagrinėjama priemonė, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1191/69 17 straipsnio 2 dalį, gali būti laikoma kompensacija, kuriai netaikomas SESV 108 straipsnio 3 dalyje numatytas įpareigojimas pranešti iš anksto.

23 Atlikdama šį nagrinėjimą ginčijamo sprendimo 75–81 punktuose Komisija patikrino, ar Italijos valdžios institucijos vienašališkai nustatė apeliantei ĮTVP, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1191/69 1 straipsnį. Šiuo klausimu Komisija laikėsi nuomonės, kad nei Italijos valdžios institucijos, nei apeliantė negalėjo pateikti su atitinkamu laikotarpiu susijusio pavedimo akto. Konkrečiai kalbant, nors tam tikri ĮTVP galėjo būti grindžiami *legge regionale n. 16 – Interventi regionali in materia di servizi di trasporto pubblico locale per viaggiatori* (1983 m. sausio 25 d. Regioninis įstatymas Nr. 16 dėl regiono intervencijų, susijusių su viešosiomis vietos transporto paslaugomis) (GURI Nr. 118, 1983 m. gegužės 2 d., ir *BU Campania* Nr. 11), šio įstatymo 2 straipsnyje tebuvo numatyta, kad „regioninėmis subsidijomis nepadengtus galimus nuostolius ir trūkumus padengia atskiros įmonės“. Be to, nors tam tikruose regioniniuose aktuose, kuriais rėmėsi apeliantė, buvo nurodyta, kad atitinkamu laikotarpiu egzistavo tam tikri sutartiniai įsipareigojimai, tuose aktuose nenurodyti įsipareigojimai, kurie galėtų būti laikomi ĮTVP, nors iš jų būtų galima daryti prielaidą, kad tokie įsipareigojimai egzistavo ir kad bet kuriuo atveju dėl jų sutartinio pobūdžio jie negalėjo būti nustatyti vienašališkai. Dėl įsipareigojimo dėl tarifų, pateisinančio nagrinėjamą priemonę, buvimo Komisija padarė išvadą, kad ji neturi jokio įrodymo, patvirtinančio, jog toks įpareigojamas apeliantei iš tikrųjų buvo nustatytas.

24 Ginčijamo sprendimo 82–87 konstatuojamosiose dalyse Komisija patikrino, ar apeliantei skirta kompensacija atitiko Reglamente Nr. 1191/69 numatytą bendrą kompensavimo tvarką, kad jai būtų galima netaikyti šio reglamento 17 straipsnyje numatyto įpareigojimo pranešti iš anksto. Komisija padarė išvadą, kad ši papildoma kompensacija nebuvo atleista nuo šiame straipsnyje numatytos išankstinio pranešimo procedūros.

25 Trečia, ginčijamo sprendimo 89–102 konstatuojamosiose dalyse Komisija išnagrinėjo nagrinėjamos priemonės atitiktį teisės aktui, kuris galiojo to sprendimo priėmimo dieną, būtent Reglamentui Nr. 1370/2007. Ji padarė išvadą, kad vykdant 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimą apeliantei skirta kompensacija buvo sumokėta ne pagal minėtą reglamentą, todėl nagrinėjama priemonė buvo nesuderinama su vidaus rinka.

Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

26 2015 m. balandžio 14 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo apeliantės ieškinį, kuriuo ji prašė panaikinti ginčijamą sprendimą.

27 Grįsdama savo ieškinį apeliantė nurodė aštuonis pagrindus.

28 Pirmasis pagrindas buvo grindžiamas SESV 93, 107, 108 ir 263 straipsnių, siejamų su Reglamento Nr. 1191/69 17 straipsniu, pažeidimu, piktnaudžiavimu įgaliojimais, Komisijos kompetencijos neturėjimu ir teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimu.

29 Antrasis pagrindas buvo grindžiamas 1999 m. kovo 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 659/1999, nustatančio išsamias [SESV 108] straipsnio taikymo taisykles (OL L 83, 1999, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 339), 4 straipsnio pažeidimu, kiek tai susiję su SESV 107 ir 108 straipsniais, taip pat su procedūros teisingumo principo pažeidimu ir piktnaudžiavimu įgaliojimais.

30 Trečiasis pagrindas buvo grindžiamas SESV 93–108 straipsnių, siejamų su Reglamento Nr. 1191/69 17 straipsniu ir Reglamento Nr. 1370/2007 9 straipsniu, pažeidimu ir netinkamu aiškinimu, „teisėtų lūkesčių apsaugos, *tempus regit actum* ir teismų sprendimų negaliojimo atgaline data principų“ pažeidimu, piktnaudžiavimu įgaliojimais, „loginio nuoseklumo“ nebuvimu, „neracionalumu“, ginčijamo sprendimo „itin neįprastu pobūdžiu“ ir motyvavimo stoka.

31 Ketvirtasis pagrindas buvo grindžiamas Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio f ir g punktų, 4, 7 ir 15 straipsnių, SESV 93, 107 ir 108 straipsnių pažeidimu, piktnaudžiavimu įgaliojimais, visišku reikalaujamos sąlygos neįvykdymu, 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 ir 13 straipsnių, SESV 258 ir paskesnių straipsnių ir Reglamento Nr. 1191/69 17 straipsnio pažeidimu.

32 Penktasis pagrindas buvo grindžiamas SESV 93, 107, 108 ir 267 straipsnių, EŽTK 6 ir 13 straipsnių pažeidimu, Komisijos kompetencijos neturėjimu, piktnaudžiavimu įgaliojimais ir procesinės autonomijos principo pažeidimu.

33 Šeštasis pagrindas buvo grindžiamas EŽTK 6, 7 ir 13 straipsnių, SESV 93–108 ir 258 bei paskesnių straipsnių, siejamų su *Costituzione* (Konstitucija) 101 straipsniu, *Codice civile* (Civilinis kodeksas) 2909 straipsnio pažeidimu, Komisijos kompetencijos neturėjimu, piktnaudžiavimu įgaliojimais ir teisėtų lūkesčių apsaugos bei teisinio saugumo principų pažeidimu.

34 Septintasis pagrindas buvo grindžiamas Reglamento Nr. 1191/69 11 ir 17 straipsnių, SESV 93–108 straipsnių pažeidimu, piktnaudžiavimu įgaliojimais, ginčijamo sprendimo motyvavimo stoka, nepakankamu tyrimu ir klaidinga išankstine sąlyga.

35 Aštuntasis pagrindas buvo grindžiamas Reglamento Nr. 1191/69 1–11 ir 17 straipsnių, SESV 93–108 straipsnių, „Bendrojo Teismo procedūros reglamento Nr. 659/1999 44–46 ir 48 straipsnių“ pažeidimu, piktnaudžiavimu įgaliojimais, tyrimo ir motyvavimo stoka bei klaidingu išankstinės sąlygos pobūdžiu.

36 Skundžiamu sprendimu Bendrasis Teismas atmetė visus šiuos pagrindus, taigi ir visą ieškinį.

Šalių reikalavimai

37 Apeliaciniu skundu apeliantė Teisingumo Teismo prašo:

– panaikinti skundžiamą sprendimą,

– priimti galutinį sprendimą dėl ieškinio dėl panaikinimo ir panaikinti ginčijamą sprendimą, taip pat

– priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

38 Komisija Teisingumo Teismo prašo:

– atmesti apeliacinį skundą ir

– priteisti iš apeliantės bylinėjimosi išlaidas.

Dėl apeliacinio skundo

39 Grįsdama savo apeliacinį skundą apeliantė nurodo penkis pagrindus, kurie bus vertinami tokia tvarka, kokia jie buvo pateikti.

Dėl pirmojo pagrindo

Šalių argumentai

40 Pirmajame pagrinde apeliantė teigia, kad skundžiamo sprendimo 57–120 punktuose Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad nagrinėjama priemonė yra nauja pagalba, kuriai taikoma SESV 108 straipsnio 3 dalyje numatyta pareiga pranešti iš anksto, o ne esama pagalba, kuriai ši pareiga netaikoma pagal SESV 108 straipsnio 1 dalį ir Reglamento Nr. 1191/69 17 straipsnio 2 dalį.

41 Remdamasi aplinkybėmis, į kurias atsižvelgiant priimtas 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimas, ji teigia, kad šis sprendimas negali būti laikomas galinčiu nustatyti priemonę dėl kompensacijos už ĮTVP. Iš tiesų tai yra sprendimas, kuriuo pripažįstama anksčiau buvusi teisė, pagrįsta Reglamentu Nr. 1191/69.

42 Bet kuriuo atveju, apeliantės teigimu, Reglamente Nr. 1191/69 numatytos sąlygos yra įvykdytos. Pirmiausia, apeliantei iš tikrųjų buvo nustatyti įpareigojimai dėl tarifų, kylantys iš nacionalinės teisės, kuria pats Bendrasis Teismas aiškiai rėmėsi skundžiamo sprendimo 110 punkte, konkrečiai 1987 m. sausio 26 d. *legge regionale n. 9 – Disciplina e coordinamento tariffario dei servizi di trasporto di competenza regionale* (Regioninis įstatymas Nr. 9 dėl regioninės kompetencijos transporto paslaugų tarifų griežto laikymosi ir derinimo) (1987 m. vasario 2 d. *BU Campania*) ir *Assessore ai trasporti* (transporto ministras, Italija) sprendimo. Antra, 2012 m. lapkričio 7 d. sprendime buvo laikytasi Reglamento Nr. 1191/69 13 straipsnyje numatyto kriterijaus, susijusio su kompensacijos dydžio *ex ante* nustatymu.

43 Komisija nurodo, kad šis pagrindas turi būti atmestas kaip nepriimtinas ir bet kuriuo atveju kaip nepagrįstas.

Teisingumo Teismo vertinimas

44 Pirmuoju pagrindu apeliantė iš esmės ginčija skundžiamo sprendimo motyvus, kuriais remdamasis Bendrasis Teismas atmetė tai, ką jis laikė pirma dalimi jos ketvirtajame ir aštuntajame panaikinimo pagrinduose, grindžiamuose tuo, kad kompensacija, kuri yra nagrinėjamos priemonės dalykas, yra esama pagalba, kuriai netaikomas įpareigojimas pranešti iš anksto pagal Reglamento Nr. 1191/69 17 straipsnį.

45 Dėl klausimo, ar ginčijamame sprendime nagrinėta kompensacija yra 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimu nustatyta priemonė, ar, kaip teigia apeliantė, ji buvo numatyta ĮTVP reglamentuojančiuose teisės aktuose, kurie jai taikomi ir į kuriuos atsižvelgdama *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) pripažino teisę į šią kompensaciją, Bendrasis Teismas, viena vertus, skundžiamo sprendimo 94 punkte pažymėjo, jog pagalba, kuri yra nagrinėjamos priemonės dalykas, iš tikrųjų buvo suteikta apeliantei kaip papildoma priemonė už įpareigojimus dėl tarifų, kurie jai buvo nustatyti pagal Reglamento Nr. 1191/69 11 straipsnį.

46 To sprendimo 95 punkte Bendrasis Teismas iš to padarė išvadą, kad norint išsiaiškinti, ar ši priemonė yra esama pagalba, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 659/1999 1 straipsnio b punkto v papunktį, reikia išsiaiškinti, ar minėta priemonė atitinka Reglamente Nr. 1191/69 numatytus esminius kriterijus, kad jai būtų galima taikyti įpareigojimo pranešti iš anksto pagal šio reglamento 17 straipsnio 2 dalį išimtį.

47 Antra, kaip ir Komisija, Bendrasis Teismas minėto sprendimo 96 punkte nusprendė, kad pagal pastarąją nuostatą, be kita ko, reikalaujama, kad būtų vienašališkai nustatyti ĮTVP ir kompensacija būtų apskaičiuota pagal minėto reglamento 10–13 straipsniuose numatytą tvarką.

48 Šiuo klausimu to paties sprendimo 106 punkte Bendrasis Teismas pažymėjo: kadangi *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) nagrinėjamą priemonę apeliantei taikė remdamasi tuo pačiu reglamentu, t. y. kaip kompensaciją už įsipareigojimą dėl tarifų, ji turėjo patikrinti, ar iš tikrųjų egzistuoja toks įpareigojimas taikyti viešosios valdžios institucijų nustatytus ar patvirtintus tarifus, kaip to reikalaujama pagal Reglamento Nr. 1191/69 2 straipsnio 5 dalį.

49 Atlikęs šį tyrimą, pateiktą skundžiamo sprendimo 106–112 punktuose, Bendrasis Teismas to sprendimo 113 punkte patvirtino ginčijamo sprendimo 79 konstatuojamojoje dalyje pateiktą Komisijos išvadą, kad ši institucija neturėjo jokių įrodymų, kuriais remiantis būtų galima patvirtinti, jog apeliantei iš tikrųjų buvo nustatyti įpareigojimai dėl tarifų. Tokiomis aplinkybėmis minėto sprendimo 114 punkte Bendrasis Teismas nusprendė, kad nebūtina nagrinėti šios priemonės dėl tarifų galimo vienašalio pobūdžio.

50 Atsižvelgdamas į Reglamente Nr. 1191/69 numatytų išimties taikymo sąlygų kumuliacinį pobūdį Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 115 punkte nusprendė, kad nebūtina nagrinėti, ar nagrinėjama priemonė atitinka kitas šiame reglamente numatytas sąlygas. Vis dėlto šio sprendimo 116 punkte jis nusprendė, kad bet kuriuo atveju Komisija teisingai nusprendė, jog nebuvo įvykdytas kompensacijos dydžio *ex ante* nustatymo reikalavimas.

51 Todėl skundžiamo sprendimo 120 punkte Bendrasis Teismas nusprendė: kadangi nagrinėjama priemonė neatitinka nė vieno iš Reglamente Nr. 1191/69 numatytų esminių reikalavimų, Komisija padarė teisingą išvadą, jog jai negali būti netaikomas įpareigojimas pranešti iš anksto pagal šio reglamento 17 straipsnio 2 dalį, todėl ji turi būti laikoma ne esama, o nauja pagalba, apie kurią turi būti pranešta Komisijai pagal SESV 108 straipsnio 3 dalį.

52 Taigi, nors argumentais, kuriais apeliantė grindžia pirmąjį pagrindą, iš esmės siekiama užginčyti ankstesniame šio sprendimo punkte padarytą išvadą, kad nagrinėjama priemonė turi būti laikoma nauja pagalba, reikia konstatuoti, kad šiame pagrinde nėra jokio argumento, kuriuo būtų siekiama įrodyti, kad šio sprendimo 45–51 punktuose išdėstytuose Bendrojo Teismo argumentuose, kuriais remiantis padaryta ši išvada, buvo padaryta kokia nors teisės klaida.

53 Iš tiesų apeliantė iš esmės tik tvirtina, kad nagrinėjama priemonė yra esama pagalba, nes 2009 m. liepos 27 d. sprendimas, kuriuo pripažinta jos teisė gauti ginčijamą kompensaciją pagal Reglamentą Nr. 1191/69, buvo sprendimas, kuriuo pripažįstama anksčiau buvusi teisė, pagrįsta šiuo reglamentu.

54 Kadangi toks teiginys nepagrįstas kitais įrodymais, taip pažeidžiant SESV 256 straipsnio, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirmos pastraipos, Teisingumo Teismo procedūros reglamento 168 straipsnio 1 dalies d punkto ir 169 straipsnio 2 dalies reikalavimus, apeliacinio skundo pirmąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepriimtiną.

Dėl antrojo pagrindo

Šalių argumentai

55 Antrajame pagrinde apeliantė nurodo skundžiamo sprendimo 121–136 punktus ir teigia, kad šiuose punktuose padaryta teisės klaida, nes Bendrasis Teismas juose nusprendė, kad nebuvo įvykdytos *Altmark* sąlygos.

56 Bendrasis Teismas klaidingai nusprendė, kad pakanka tik patikrinti, ar įvykdyta viena iš šių sąlygų, t. y. sąlyga, susijusi su aiškiai apibrėžtų ĮTVP buvimu, nesant reikalo tikrinti, ar įvykdytos kitos minėtos sąlygos. Taigi skundžiamo sprendimo 134 punkte jis neteisingai tik papildomai patikrino, ar įvykdyta antroji iš tų pačių sąlygų, susijusi su išankstiniu kompensacijos apskaičiavimo kriterijų nustatymu.

57 Dėl to, kad apeliantei tariamai nėra nustatyti ĮTVP, reikia pažymėti, kad Bendrasis Teismas neatsižvelgė į tai, kad jai tenkantys ĮTVP kyla iš 1987 m. sausio 26 d. Regioninio įstatymo Nr. 9 2–6 punktų. Be to, Bendrojo Teismo svarstymai ginčytini, nes jis buvo susipažinęs su transporto ministro sprendimu ir pripažino, kad pagal jį apeliantei buvo nustatyti įpareigojimai dėl tarifų, tačiau nepripažino, kad nagrinėjama priemonė yra kompensacija už ĮTVP vykdymą. Šiuo klausimu apeliantė tvirtina, kad ta aplinkybė, jog minėtas sprendimas nebuvo pateiktas Komisijai, yra administracinės procedūros taisyklių nesilaikymo pasekmė, nes Regionas buvo gavęs tą patį sprendimą, tačiau nebuvo suinteresuotas jį pateikti šioje procedūroje.

58 Kiek tai susiję su antrąja *Altmark* sąlyga, reikia pažymėti, kad ji buvo trumpai išnagrinėta skundžiamo sprendimo 134 punkte klaidingai darant nuorodą į to sprendimo 117–119 punktus. Tame 134 punkte Bendrasis Teismas neteisingai išnagrinėjo klausimą, ar laikomasi Reglamente Nr. 1191/69 numatytos sąlygos, susijusios su kompensacijos dydžio *ex ante* nustatymu, atsižvelgdamas ne į kriterijus, kuriais remiantis apskaičiuojama ši kompensacija, kaip to reikalaujama pagal 2003 m. liepos 24 d. Sprendimą *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg* (C-280/00, EU:C:2003:415), o į nagrinėjamos priemonės dydį. Be to, šios sąlygos turi būti laikomasi nagrinėjamoje byloje atsižvelgiant į 2009 m. liepos 27 d. sprendimą. Iš tiesų teismas įrodė, kad kompensacijos apskaičiavimo kriterijai buvo iš anksto nustatyti ir kad *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) juos taikė tik konstatavusi Regionui tenkančio įpareigojimo, susijusio su šios kompensacijos nustatymu, neįvykdymą.

59 Galiausiai, nors trečioji ir ketvirtoji *Altmark* sąlygos nebuvo išnagrinėtos skundžiamame sprendime, apeliantė teigia, kad iš 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimo matyti, jog šios sąlygos šioje byloje taip pat buvo įvykdytos.

60 Komisija mano, kad šis pagrindas turi būti atmestas kaip nepriimtinas ir bet kuriuo atveju kaip nepagrįstas.

Teisingumo Teismo vertinimas

61 Antrajame pagrinde apeliantė iš esmės ginčija skundžiamo sprendimo motyvus, kuriais vadovaudamasis Bendrasis Teismas atmetė tai, ką jis laikė ketvirtojo ir aštuntojo panaikinimo pagrindų antrąja dalimi, grindžiama Komisijos, nusprendusios, kad neįvykdytos dvi *Altmark* sąlygos, tariamai padaryta klaida.

62 Tiek, kiek antrasis pagrindas susijęs su *Altmark* sąlygomis, pažymėtina, kaip, be kita ko, skundžiamo sprendimo 123 punkte priminė Bendrasis Teismas, kad pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją SESV 107 straipsnio 1 dalis netaikoma valstybės intervencijos, laikomos kompensacija už paslaugas, kurias teikia šią kompensaciją gaunančios įmonės, vykdydamos savo su viešąja paslauga susijusius įsipareigojimus, todėl šios įmonės realiai negauna jokios finansinės naudos ir dėl minėtos intervencijos priemonės neatsiduria palankesnėje konkurencinėje padėtyje, palyginti su kitomis konkuruojančiomis įmonėmis, atveju (2003 m. liepos 24 d. Sprendimo *Altmark Trans ir Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, 87 punktas ir 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Comunidad Autónoma del País Vasco ir kt. / Komisija*, C-66/16 P–C-69/16 P, EU:C:2017:999, 45 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

63 Taigi valstybės intervencija, kuri neatitinka vienos ar kelių *Altmark* sąlygų, gali būti laikoma valstybės pagalba, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį (2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Comunidad Autónoma del País Vasco ir kt. / Komisija*, C-66/16 P–C-69/16 P, EU:C:2017:999, 48 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

64 Šiuo klausimu skundžiamo sprendimo 125 punkte Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, jog tam, kad konkrečiu atveju tokia kompensacija nebūtų kvalifikuojama kaip valstybės pagalba, turi būti įvykdytos 2003 m. liepos 24 d. Sprendimo *Altmark* (C-280/00, EU:C:2003:415) 88–93 punktuose nurodytos sąlygos (šiuo klausimu žr. 2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Comunidad Autónoma del País Vasco ir kt. / Komisija*, C-66/16 P–C-69/16 P, EU:C:2017:999, 46 punktą).

65 Skundžiamo sprendimo 129–131 punktuose Bendrasis Teismas, remdamasis to sprendimo 106–114 punktais, patvirtino ginčijamo sprendimo 61 konstatuojamojoje dalyje pateiktą Komisijos išvadą, kad nebuvo įrodyta, jog egzistuoja vienašališkai nustatyti ĮTVP, todėl pirmoji *Altmark* sąlyga nebuvo įvykdyta.

66 Tokiomis aplinkybėmis Bendrasis Teismas, remdamasis *Altmark* sąlygų kumuliaciniu pobūdžiu, skundžiamo sprendimo 132 ir 133 punktuose teisingai nusprendė: kadangi pirmoji sąlyga neįvykdyta, nereikia nagrinėti ginčijamo sprendimo 62 konstatuojamojoje dalyje pateikto Komisijos vertinimo, susijusio su antrąja *Altmark* sąlyga.

67 Kadangi antruoju pagrindu apeliantė taip pat ginčija skundžiamo sprendimo 106–114 punktuose Bendrojo Teismo pateiktą vertinimą dėl tariamų ĮTVP, kurie pagal nacionalinę teisę buvo nustatyti apeliantei, buvimo, primintina, kad pagal SESV 256 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirmą pastraipą apeliacinį skundą galima paduoti tik teisės klausimais. Todėl tik Bendrasis Teismas yra kompetentingas nustatyti ir vertinti bylai turinčius reikšmės faktus ir įrodymus. Faktinių aplinkybių ir įrodymų vertinimas, išskyrus tuos atvejus, kai jie buvo iškraipyti, nėra teisės klausimas, dėl kurio galima pateikti apeliacinį skundą Teisingumo Teismui (2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimas *Comunidad Autónoma de Galicia ir Retegal / Komisija*, C-70/16 P, EU:C:2017:1002, EU:C:2017:1002, 47 punktas ir jame nurodyta jurisprudenciją).

68 Vis dėlto šioje byloje apeliantė netvirtino, kad iškraipyta nacionalinė teisė, ir juo labiau to neįrodė.

69 Be to, kadangi Bendrasis Teismas nepriėmė sprendimo dėl trečiosios ir ketvirtosios *Altmark* sąlygų, apeliantės argumentus, susijusius su tuo, kad šioje byloje šios sąlygos buvo įvykdytos, reikia atmesti kaip nepriimtinus.

70 Šiomis aplinkybėmis antrąjį pagrindą reikia atmesti kaip iš dalies nepriimtiną ir iš dalies nepagrįstą.

Dėl trečiojo pagrindo

Šalių argumentai

71 Trečiajame pagrinde apeliantė teigia, kad skundžiamo sprendimo 137–154 punktuose Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad ginčijamas sprendimas teisėtas, kiek jis susijęs su nagrinėjamos priemonės kvalifikavimu kaip valstybės pagalbos, kaip tai suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį. Šis pagrindas susijęs visų pirma su sąlygomis, pagal kurias taip kvalifikuojant reikia, kad pagalba, pirma, darytų poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir, antra, iškreiptų arba galėtų iškreipti konkurenciją.

72 Apeliantės teigimu, nagrinėjama paslaugų rinka nėra konkurencijai atvira rinka. Net jei ši rinka laipsniškai būtų atverta konkurencijai, dar nebūtų jokios konkurencijos nei „dėl rinkos“, nei „rinkoje“. Taigi skundžiamo sprendimo 149 punkte Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai konstatavo, kad nagrinėjama priemonė sudarė kliūtį konkurencijai, nes įmonės, įskaitant užsienio įmones, galėjo norėti teikti savo viešojo transporto paslaugas rinkoje, visų pirma vietos ar regiono rinkose, kuriose apeliantė pasinaudojo šia priemone.

73 Komisija mano, kad šis pagrindas turi būti atmestas kaip nepriimtinas ir bet kuriuo atveju kaip netinkamas.

Teisingumo Teismo vertinimas

74 Trečiuoju pagrindu siekiama užginčyti Bendrojo Teismo vertinimą, susijusį su sąlygomis, pagal kurias valstybės pagalba, kaip ji suprantama pagal SESV 107 straipsnio 1 dalį, turi, pirma, daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir, antra, iškreipti konkurenciją arba galėti ją iškreipti.

75 Šiuo klausimu, nors apeliantė bendrai nurodo skundžiamo sprendimo 137–154 punktus, ji iš esmės teigia, kad Bendrojo Teismo padaryta teisės klaida yra šio sprendimo 149 punkte, kadangi Bendrasis Teismas jame nusprendė, jog nagrinėjama priemonė yra kliūtis konkurencijai, nes įmonės, įskaitant užsienio įmones, gali norėti teikti viešojo transporto paslaugas Italijos, visų pirma vietos ar regiono, rinkoje.

76 Be to fakto, kad trečiuoju pagrindu iš tikrųjų siekiama užginčyti Bendrojo Teismo atliktą faktinių aplinkybių vertinimą, kurio, kaip priminta šio sprendimo 67 punkte, nesant jokio iškraipymo, Teisingumo Teismas negali tikrinti, reikia konstatuoti, jog šis pagrindas bet kuriuo atveju yra netinkamas tiek, kiek yra susijęs tik su skundžiamo sprendimo 149 punktu.

77 Iš tikrųjų skundžiamo sprendimo 148 punkte Bendrasis Teismas nusprendė, kad aplinkybės, į kurias Komisija atsižvelgė atlikdama vertinimą ginčijamo sprendimo 66–68 konstatuojamosiose dalyse, įrodo, jog nagrinėjamos priemonės taikymas galėjo daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir iškreipti konkurenciją.

78 Tuo tikslu Bendrasis Teismas rėmėsi ne tik skundžiamo sprendimo 149 punkte padaryta išvada, kurią apeliantė kritikuoja, bet ir kitomis dviem išvadomis, pateiktomis to sprendimo 150 ir 151 punktuose, kurių apeliantė iš esmės neginčija.

79 Minėto sprendimo 150 punkte Bendrasis Teismas pažymėjo, pirma, kad dėl nagrinėjamos priemonės veikla atitinkamoje valstybėje narėje gali būti išplėsta arba toliau vykdoma dėl to, kad buvo taikoma nagrinėjama priemonė, o kitų valstybėse narėse įsisteigusių įmonių galimybės patekti į rinką sumažėja. To paties sprendimo 151 punkte Bendrasis Teismas nurodė, kad aplinkybė, jog apeliantė konkuravo su kitų valstybių narių įmonėmis taip pat kitose rinkose, kuriose ji veikė, gali įrodyti, jog pagalbos, kuri yra nagrinėjamos priemonės dalykas, suteikimas galėjo paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą.

80 Tokiomis aplinkybėmis trečiąjį pagrindą reikia atmesti kaip nepriimtiną ir bet kuriuo atveju kaip netinkamą.

Dėl ketvirtojo pagrindo

Šalių argumentai

81 Ketvirtajame pagrinde apeliantė iš esmės teigia, kad skundžiamo sprendimo 155–195 punktuose Bendrasis Teismas padarė keletą teisės klaidų. Šį pagrindą sudaro trys dalys.

82 Pirmoje dalyje apeliantė teigia, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad Komisija turėjo išimtinę kompetenciją vertinti nagrinėjamos priemonės suderinamumą su vidaus rinka, nors *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) priėmė *res judicata* galią įgijusį sprendimą dėl šios priemonės.

83 Šiuo klausimu skundžiamo sprendimo 185, 186 ir 188 punktuose nurodyta Teisingumo Teismo jurisprudencija nėra reikšminga, nes ji susijusi su situacijomis, kai Komisijos sprendimas priimtas prieš nacionalinį teismo procesą. Dėl to teisės klaida buvo padaryta ir skundžiamo sprendimo 190 punkte tiek, kiek Bendrasis Teismas nusprendė, kad *res judicata* galios principas netrukdo Komisijai konstatuoti neteisėtos valstybės pagalbos buvimo, net jei tokį kvalifikavimą anksčiau atmetė paskutinės instancijos nacionalinis teismas. Apeliantės teigimu, tokio požiūrio negalima kildinti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, o skundžiamas sprendimas šiuo klausimu yra visiškai nemotyvuotas.

84 Šioje byloje *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) nepriėmė sprendimo, kuris prieštarautų ankstesniam Komisijos sprendimui. Ji pirmiau nei Komisija priėmė savarankišką sprendimą, tiesiogiai taikydama Reglamentą Nr. 1191/69 ir kvalifikuodama nagrinėjamą priemonę kaip kompensaciją dėl su tarifais susijusių ĮTVP, kas jai leido atmesti šios priemonės kvalifikavimą kaip valstybės pagalbos. Galimas Sąjungos institucijų, šiuo atveju Komisijos, įsikišimas galėjo būti atliktas pateikiant Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą, tačiau *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) nemanė, kad būtina jam pateikti tokį klausimą. Kita vertus, Komisija kišosi neteisėtai, nes dėl šios priemonės suderinamumo su Sąjungos teise buvo priimtas *res judicata* galią įgijęs sprendimas nacionaliniu lygmeniu.

85 Ketvirtojo pagrindo antroje dalyje apeliantė nurodo, jog taisyklių nesilaikoma tiek, kiek Regionas pranešė apie nagrinėjamą priemonę Komisijai, siekdamas, kad ji priimtų neigiamą sprendimą, o tai leidžia paaiškinti priežastis, dėl kurių Regionas šiai institucijai pateikė tik fragmentišką informaciją apie šią priemonę. Todėl, jos teigimu, Komisija pažeidė jai taikomą procedūrą, įtvirtintą Reglamente Nr. 659/1999 ir 2015 m. liepos 13 d. Tarybos reglamente (ES) 2015/1589, nustatančiame išsamias Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 108 straipsnio taikymo taisykles (OL L 248, 2015, p. 9). Regionas klaidingai buvo laikomas „suinteresuotąja šalimi“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2015/1589 24 straipsnį, o ne Komisijai pranešančia šalimi. Bendrasis Teismas nekonstatavo, kad dėl tokio pažeidimo ginčijamas sprendimas yra neteisėtas. Be to, šie reglamentai buvo taikomi neteisėtai, dėl ko buvo pažeista teisė į gynybą.

86 Ketvirtojo pagrindo trečioje dalyje apeliantė tvirtina, kad Bendrajam Teismui pripažinus Komisijos kompetenciją priimti sprendimą dėl priemonės, dėl kurios buvo priimtas *res judicata* galią įgijęs nacionalinio teismo sprendimas, taip pat pažeidžiamas teisėtų lūkesčių apsaugos principas, nes šioje byloje nuo šio nacionalinio sprendimo priėmimo iki Komisijos sprendimo priėmimo praėjo daugiau nei penkeri metai. Į tokį laikotarpį Teisingumo Teismo jurisprudencijoje jau buvo atsižvelgta vertinant situaciją šio principo atžvilgiu. Skundžiamo sprendimo 192 punkte Bendrasis Teismas, remdamasis 2013 m. birželio 13 d. Sprendimu *HGA ir kt. / Komisija* (C-630/11 P–C-633/11 P, EU:C:2013:387, 134 punktas), nusprendė, kad teisėtais lūkesčiais galima remtis, tik jeigu buvo laikytasi įpareigojimo pranešti. Bendrasis Teismas neatsižvelgė į tai, kad šioje byloje toks pranešimas nebuvo būtinas, nes, priešingai, nei jis nusprendė, nagrinėjama priemonė nėra nauja pagalba. Taip pat galima nustatyti ryšį tarp *res judicata* galios principo ir teisinio saugumo principo, kuris apriboja pareigą susigrąžinti, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 659/1999 14 straipsnį. Be to, apeliantė mano, jog galėjo pagrįsti savo teisėtus lūkesčius aplinkybe, kad *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) nemanė esant būtina pateikti Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą dėl nagrinėjamos priemonės. Šiomis aplinkybėmis apeliantė teigia, kad ji galėjo teisėtai pasitikėti šios priemonės teisėtumu, nes visos teisių gynimo priemonės buvo išnaudotos.

87 Komisija tvirtina, kad šį pagrindą reikia atmesti kaip iš dalies nepriimtiną ir iš dalies nepagrįstą.

Teisingumo Teismo vertinimas

88 Ketvirtajame pagrinde, kurio tris dalis reikia nagrinėti kartu, apeliantė iš esmės teigia, kad Bendrasis Teismas padarė keletą teisės klaidų, kai atmetė jos pirmąjį, penktąjį ir šeštąjį panaikinimo pagrindus, grindžiamus Komisijos kompetencijos priimti ginčijamą sprendimą neturėjimu, nes šis sprendimas, jos manymu, prieštaravo nacionalinio teismo sprendimui, įgijusiam *res judicata* galią.

89 Šiuo klausimu skundžiamo sprendimo 184–188 punktuose Bendrasis Teismas teisingai pažymėjo, kad Sąjungos normų dėl valstybės pagalbos taikymas grindžiamas, pirma, nacionalinių teismų ir, antra, Komisijos ir Sąjungos teismo lojalaus bendradarbiavimo pareiga, pagal kurią kiekviena institucija veikia pagal SESV jai priskirtas funkcijas.

90 Skundžiamo sprendimo 185 punkte Bendrasis Teismas, šiuo klausimu remdamasis Teisingumo Teismo jurisprudencija, teisingai pažymėjo, kad valstybės pagalbos srityje nacionaliniai teismai gali nagrinėti bylas, kuriose jie turi išaiškinti ir taikyti SESV 107 straipsnio 1 dalyje nurodytą pagalbos sąvoką, visų pirma kad būtų nustatyta, ar valstybės priemonė buvo priimta pažeidžiant SESV 108 straipsnio 3 dalį. Kita vertus, nacionaliniai teismai nėra kompetentingi priimti sprendimą dėl valstybės pagalbos suderinamumo su vidaus rinka. Iš tiesų pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją šis vertinimas priklauso išimtinei Komisijos, kontroliuojamos Sąjungos teismų, kompetencijai (šiuo klausimu žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, 50–52 punktus ir 2016 m. rugsėjo 15 d. Sprendimo PGE, C-574/14, EU:C:2016:686, 30–32 punktus).

91 Kaip Bendrasis Teismas teisingai nusprendė skundžiamo sprendimo 186 punkte, ši jurisprudencija reiškia, kad nacionaliniai teismai visų pirma turi susilaikyti nuo sprendimų, prieštaraujančių Komisijos sprendimui, priėmimo.

92 Vis dėlto, kitaip, nei teigia apeliantė, priešingu atveju, kai sprendimą dėl valstybės priemonės nacionalinis teismas priima anksčiau nei Komisija, iš minėtos jurisprudencijos taip pat matyti, jog ši aplinkybė negali kliudyti Komisijai įgyvendinti jai pagal SESV suteiktos išimtinės kompetencijos vertinti pagalbos priemonių suderinamumą su vidaus rinka.

93 Tokios kompetencijos įgyvendinimas apima Komisijos teisę pagal SESV 108 straipsnį išnagrinėti, ar priemonė yra valstybės pagalba, apie kurią pagal šio straipsnio 3 dalį jai turėjo būti pranešta tuo atveju, kai valstybės narės valdžios institucijos nusprendė, jog ši priemonė neatitinka SESV 107 straipsnio 1 dalyje nustatytų sąlygų, įskaitant atvejus, kai šios institucijos šiuo klausimu laikėsi nacionalinio teismo įvertinimo.

94 Šios išvados negali paneigti tai, kad šis teismas priėmė *res judicata* galią įgijusį sprendimą. Iš tiesų pažymėtina, kad Komisijos išimtinės kompetencijos taisyklė taikoma vidaus teisės sistemoje, remiantis Sąjungos teisės viršenybės principu (šiuo klausimu žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, 62 punktą).

95 Taigi, kaip Bendrasis Teismas, remdamasis Komisijos išimtine kompetencija, teisingai pažymėjo skundžiamo sprendimo 188 punkte, pagal Sąjungos teisę draudžiama taikyti *res judicata* galios principą, kai tai trukdo susigrąžinti pažeidžiant šią teisę suteiktą valstybės pagalbą, kurios nesuderinamumas su bendrąja rinka pripažintas galutiniu tapusiu Komisijos sprendimu (šiuo klausimu žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Lucchini*, C-119/05, EU:C:2007:434, 63 punktą).

96 Be to, skundžiamo sprendimo 190 punkte Bendrasis Teismas teisingai nusprendė, kad *res judicata* galios principo taikymas negali sutrukdyti Komisijai konstatuoti neteisėtos valstybės pagalbos buvimo, net jei tokį kvalifikavimą anksčiau atmetė paskutinės instancijos nacionalinis teismas.

97 Taigi Bendrasis Teismas nepadarė jokios teisės klaidos, kai skundžiamo sprendimo 190 punkte nusprendė, kad Komisija turėjo kompetenciją nagrinėti nagrinėjamą priemonę pagal SESV 108 straipsnį, nes, kaip matyti iš to sprendimo 189 punkto, ji yra neteisėta pagalba, nors dėl šios priemonės buvo priimtas *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) sprendimas.

98 Šios išvados nepaneigia apeliantės argumentas, susijęs su tariamu teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu.

99 Iš tiesų primintina, kad teisę remtis šiuo principu turi kiekvienas asmuo, kuriam Sąjungos institucija, suteikdama jam konkrečių garantijų, sukėlė pagrįstų lūkesčių (2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Kahla Thüringen Porzellan / Komisija*, C-537/08 P, EU:C:2010:769, 63 punktas ir 2013 m. birželio 13 d. Sprendimo *HGA ir kt. / Komisija*, C-630/11 P–C-633/11 P, EU:C:2013:387, 132 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

100 Atsižvelgiant į šią jurisprudenciją, kurioje nurodyta ir ta, kuria Bendrasis Teismas rėmėsi skundžiamo sprendimo 192 punkte, apeliantė, siekdama užginčyti Komisijos išimtinės kompetencijos, pripažintos šio sprendimo 90 punkte primintoje Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, įgyvendinimą, negali teigti, kad *Consiglio di Stato* (Valstybės Taryba) sprendimas jai suteikė pagrįstų lūkesčių.

101 Galiausiai, dėl apeliantės argumento, susijusio su „procedūros taisyklių nesilaikymu“, darančiu poveikį ginčijamo sprendimo teisėtumui, pažymėtina, kad jį reikia pripažinti nepriimtinu, nes apeliantė nenurodo nė vieno skundžiamo sprendimo motyvo, kurį ji siekia konkrečiai ginčyti.

102 Taigi ketvirtąjį pagrindą reikia atmesti kaip iš dalies nepriimtiną ir iš dalies nepagrįstą.

Dėl penktojo pagrindo

Šalių argumentai

103 Penktajame pagrinde apeliantė tvirtina, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą, kai nusprendė, kad siekiant įvertinti nagrinėjamos priemonės suderinamumą su vidaus rinka Reglamentas Nr. 1370/2007 taikomas *ratione temporis* ir *ratione materiae*. Dėl šio reglamento taikymo *ratione temporis* Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 216 punkte klaidingai nusprendė, kad svarbus kriterijus yra data, kurią buvo įgyvendinta priemonė arba sumokėta pagalba, o ši data šioje byloje yra vėlesnė nei šio reglamento įsigaliojimo data. Skundžiamo sprendimo 220 punktas yra nepakankamai motyvuotas, kiek tai susiję su materialiniu to paties reglamento taikymu šioje byloje.

104 Apeliantės teigimu, nekyla jokių abejonių, kad Reglamentas Nr. 1370/2007 netaikytinas šioje byloje, nes šiame reglamente nurodomos tik „viešųjų paslaugų sutartys“, kurios pagal minėto reglamento 5 straipsnio 1 ir 3 dalis turi būti sudarytos konkurso būdu. Vis dėlto dėl nagrinėjamų sutarčių nebuvo paskelbtas joks konkursas ir joms netaikoma jokia šiame reglamente numatyta konkurso taisyklės išimtis.

105 Komisija mano, kad pirmąjį pagrindą reikia atmesti kaip akivaizdžiai nepagrįstą.

Teisingumo Teismo vertinimas

106 Penktajame pagrinde apeliantė teigia, kad Bendrasis Teismas padarė keletą teisės klaidų atmesdamas jos trečiąjį panaikinimo pagrindą, kuriuo ji ginčijo tai, kad ginčijamo sprendimo 92 konstatuojamojoje dalyje Komisija nusprendė nagrinėti aptariamos priemonės suderinamumo su Reglamentu Nr. 1370/2007, įsigaliojusiu 2009 m. gruodžio 3 d. ir panaikinusiu Reglamentą Nr. 1191/69, klausimą.

107 Dėl apeliantės Bendrajame Teisme nurodyto teiginio, kad, kiek tai susiję su nagrinėjamos priemonės įgyvendinimo data, Komisija turėjo atsižvelgti į 2009 m. liepos 27 d., o ne 2012 m. lapkričio 7 d. sprendimo priėmimo datą, skundžiamo sprendimo 216 punkte Bendrasis Teismas pažymėjo, jog pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją kriterijus, į kurį reikia atsižvelgti vertinant pagalbos suderinamumą, yra šios priemonės įgyvendinimo arba šios pagalbos suteikimo data, t. y. šioje byloje 2012 m. gruodžio 21 d.

108 Nors penktajame pagrinde apeliantė ir teigia, kad tame 216 punkte padaryta teisės klaida, vis dėlto ji nenurodė, kokia konkrečiai, todėl jos argumentas turi būti atmestas kaip nepriimtinas.

109 Dėl apeliantės teiginio, kad skundžiamas sprendimas nepakankamai motyvuotas, kiek tai susiję su Reglamento Nr. 1370/2007 taikymu *ratione materiae*, pažymėtina, jog šis teiginys grindžiamas neišsamiu skundžiamo sprendimo aiškinimu.

110 Iš tikrųjų iš skundžiamo sprendimo 208 ir 209 punktų matyti, kad Bendrasis Teismas atsakė į apeliantės argumentą, pagal kurį Reglamentas Nr. 1370/2007 netaikomas nagrinėjant aptariamos priemonės suderinamumą, nes šis reglamentas buvo grindžiamas viešųjų paslaugų sutarties sąvoka, o šioje byloje Regionas nebuvo sudaręs jokios sutarties. Šiuo klausimu Bendrasis Teismas nurodė, kad šį klausimą Teisingumo Teismas jau išnagrinėjo 2015 m. spalio 6 d. Sprendime *Komisija / Andersen* (C-303/13 P, EU:C:2015:647), ir šalys turėjo galimybę pareikšti savo pastabas dėl šio sprendimo pasekmių, atsakydamos į Bendrojo Teismo raštu ir per teismo posėdį pateiktą klausimą; to apeliantė savo apeliaciniame skunde neginčija.

111 Be to, skundžiamo sprendimo 220 punkte Bendrasis Teismas, remdamasis ankstesniais to sprendimo punktais, kuriuose jis konstatavo, kad Komisija teisingai taikė šiame reglamente apibrėžtas taisykles, atmetė apeliantės argumentus, susijusius su „nelogišku ir neracionaliu Reglamento Nr. 1370/2007 taikymu“ situacijai, kai viešųjų paslaugų sutartis nebuvo sudaryta, tačiau ĮTVP kilo iš koncesijų suteikimo tvarkos.

112 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad skundžiamo sprendimo 220 punktas, siejamas pirmiausia su jo 208 ir 209 punktais, gali leisti tiek ieškovams sužinoti priežastis, dėl kurių Bendrasis Teismas atmetė jų argumentus, tiek Teisingumo Teismui gauti pakankamai informacijos vykdant teisminę kontrolę per apeliacinį procesą, todėl jis atitinka šioje srityje Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijoje išdėstytus reikalavimus (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 24 d. Sprendimo *Land Burgenland ir kt. / Komisija*, C-214/12 P, C-215/12 P ir C-223/12 P, EU:C:2013:682, 81 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

113 Todėl apeliantės kaltinimą, susijusį su pareigos motyvuoti pažeidimu, reikia atmesti kaip nepagrįstą.

114 Galiausiai taip pat reikia atmesti apeliantės argumentą, susijusį su tuo, kad Reglamentas Nr. 1370/2007 šioje byloje netaikytinas *ratione materiae*. Iš tiesų, kadangi apeliantė nenurodo skundžiamo sprendimo punkto, kurį nori užginčyti, ir nenurodo, kokią konkrečią teisės klaidą šiuo klausimu padarė Bendrasis Teismas, šis argumentas yra nepriimtinas.

115 Taigi penktąjį pagrindą reikia atmesti kaip iš dalies nepriimtiną ir iš dalies nepagrįstą.

116 Kadangi nė vienam iš apeliantės pagrindžiant apeliacinį skundą pateiktų pagrindų nebuvo pritarta, visas apeliacinis skundas atmestinas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

117 Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 184 straipsnio 2 dalį, jeigu apeliacinis skundas yra nepagrįstas, bylinėjimosi išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas. Pagal šio reglamento 138 straipsnio 1 dalį, taikomą apeliacinėse bylose pagal minėto reglamento 184 straipsnio 1 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas iš apeliantės, o pastaroji pralaimėjo bylą, ji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (devintoji kolegija) nusprendžia:

1. Atmesti apeliacinį skundą.

2. Priteisti iš *Buonotourist Srl* bylinėjimosi išlaidas.

Parašai.